

Universiteit
Leiden

The Netherlands

News in a glasshouse: media, publics, and senses of belonging in the Dutch Caribbean

Rotmeijer, S.H.

Citation

Rotmeijer, S. H. (2023, May 23). *News in a glasshouse: media, publics, and senses of belonging in the Dutch Caribbean*.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3618456>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3618456>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

SAMENVATTING

Nieuws in een Glazen Huis:

Media, Publieken, en Gevoelens van Thuishoren in de Nederlandse Cariben

Wat is 'het nieuws' en hoe verschilt het van 'nieuws'? Het laatste spreekt tot machtsverhoudingen, diversiteit van nieuwsmedia en een erkenning van meerdere publieken naast wat Habermas 'de *bourgeois* publieke sfeer' noemde. Dit proefschrift is een etnografische studie naar 'het nieuws' en 'nieuws' op de Nederlands Caribische eilanden, Curaçao en Sint Maarten.

Nieuws en 'het nieuws', het analytische onderscheid dat ik maak in dit proefschrift, erkent hoe nieuwspraktijken vormgeven aan en worden gevormd door twee parallelle, op elkaar inwerkende publieken: het institutionele publiek en het populaire publiek. 'Nieuws' gaat over nieuwspraktijken in het populaire publiek (dus populaire nieuwspraktijken), terwijl 'het nieuws' de nieuwspraktijken vertegenwoordigt in het institutionele publiek (institutionele nieuwspraktijken). Praktijken van nieuws en 'het nieuws' staan niet los van elkaar. In de dagelijkse praktijk zijn ze in hun verscheidenheid nauw met elkaar verbonden. Voor analytische doeleinden behandel ik ze als ideale types. Zoals elders, houden veel mensen op Curaçao en St. Maarten van 'het nieuws' en zijn ze ook erg geïnteresseerd in het 'nieuwe' en 'opmerkelijke' dat prevalent is in populaire domeinen van het openbare leven. Journalisten, verslaggevers en andere media-actoren, zijn ook betrokken bij nieuws terwijl ze 'het nieuws' creëren. Nieuws ontstaat in de verhalen die mensen vertellen en delen over wat er om hen heen gebeurt en krijgt momentum zodra deze verhalen breder bekend worden en meer mensen ze consumeren, recreëren en verspreiden. In dit proefschrift wordt 'nieuws' begrepen in termen van '*musicking*' (muziek als werkwoord in plaats van als object – wat we doen wanneer we muziek maken, luisteren, afspelen, bespelen, optreden, bezoeken, faciliteren, bemiddelen, managen, etc.), waardoor de betekenis en functie van 'nieuws' worden verplaatst naar de processen van hoe mensen op Curaçao en Sint Maarten gebeurtenissen omzetten in collectieve verhalen. Nieuws betreft zich echter meestal ook op 'het nieuws', en dus leent deze dialectiek zich voor een studie naar nieuws en gemeenschap in relatie tot hoe gevoelens van thuishoren [*senses of belonging*] tot uiting komen op Curaçao en Sint Maarten.

Met een focus op nieuws als een sociaal proces dat zich in het dagelijks leven op Curaçao en Sint Maarten ontvouwt, beoogt dit proefschrift om ons begrip van wat

'nieuws' voor mensen betekent en doet te verbreden – of liever gezegd, wat mensen doen via nieuws. Mijn uitgangspunt is daarom niet alleen of uitsluitend 'het nieuws' – nieuws als een ding (bijvoorbeeld een nieuwsartikel, een uitzending) of een entiteit (bijvoorbeeld een krant, de media) –, maar nieuws als een sociaal proces dat gemeenschappelijke, betwiste en soms cathartische gevoelens van thuishoren genereert. De hoofdvraag die ik stel is: *hoe genereren institutionele en populaire praktijken van nieuwsproductie in de publieke sfeer op Curaçao en Sint Maarten – begrepen als sociale processen van het omzetten van gebeurtenissen in collectieve verhalen – gemeenschappelijke, betwiste en soms ook cathartische gevoelens van thuishoren?*

Op basis van **multi-sited etnografie** onderzoekt deze dissertatie deze vraag door praktijken van nieuws en 'het nieuws' te volgen op Curaçao en Sint Maarten en in het bredere Koninkrijk der Nederlanden. Andere locaties, waaronder Nederland, volgde ik via elektronische en digitale media of door in contact te treden met gesprekspartners, waarvan sommigen verhuisden tussen eilanden en naar Nederland. Ik baseer me voornamelijk op participerende observatie bij drie verschillende nieuwsredacties (van een Papiamentstalige en een Nederlandstalige krant op Curaçao en een Engelstalige krant op Sint Maarten), verschillende nieuwswebsites en sociale media-platforms; meer dan 40 diepte-interviews met journalisten, redacteuren en eigenaren van nieuwsmedia; en observaties en betrokkenheid bij dagelijkse praktijken van nieuwsproductie tussen 2015 en 2019. Ik stel dat de analyse die in deze scriptie wordt gepresenteerd, niet beperkt is tot de territoriale grenzen van Curaçao en Sint Maarten, maar zich uitstrekt tot het Koninkrijk der Nederlanden. Ik zal hierop voortborduren in het werk dat ik van plan ben te doen en te publiceren na deze dissertatie.

De metafoor van het '**glazen huis**', mijn belangrijkste conceptuele bijdrage, geïntroduceerd in de inleiding en hoofdstuk één, verwijst naar hoe het sociale leven op Curaçao en Sint Maarten vorm kreeg onder Nederlands koloniaal bewind en sindsdien is geëvolueerd als onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden. Als metafoor lijkt het glazen huis – oftewel, een **kas** – op een mikrokosmos van een logistieke operatie om de wereld (productieproces, producenten en goederen) te reduceren in opdracht van het kapitalisme. Net als (echte) kassen, gebouwd als geregleerde kunstmatige atmosferen om de groei van planten buiten hun natuurlijke omgeving te optimaliseren, betoog ik dat Curaçao en Sint Maarten als onderdeel van het Nederlandse koloniale project werden ontworpen en geregeerd als sociale omgevingen om processen van productie en distributie te bevorderen. Maar net zoals ongecontroleerde metamorfoses van planten en dieren (mieren, insecten, schimmels) plaatsvinden in echte kassen, vindt er ook onverwachte bloei en

wildgroei plaats op Curaçao en Sint Maarten. Nieuws in de kassen die Curaçao en Sint Maarten zijn, volgt niet noodzakelijk het script van een burgerlijke liberale verbeelding van een gemeenschappelijk gevoel van *belonging*. 'Het nieuws' probeert dit wel, maar wordt voortdurend gedwarsboomd door 'nieuws'. Het laatste articuleert hoe de eilandgemeenschappen voortdurend worden geconstrueerd tussen regulering vanuit de institutionele orde en populaire praktijken in relatie tot deze regulering. Het is niet zozeer ondanks onderdrukkende infrastructures sinds de koloniale overheersing, maar juist vanwege onderdrukking dat uitvinding, creativiteit en vindingrijkheid oprijzen in het dagelijkse eilandleven. Nieuws-praktijken – begrepen als sociale processen van het omzetten van gebeurtenissen in collectieve verhalen – articuleren de creatieve transformatie vanuit strijd rond het (her)verbeelden en construeren van de eilandgemeenschappen.

Dit was ook het geval op Curaçao en Sint Maarten, zoals blijkt uit **hoofdstuk twee**. In dit hoofdstuk presenteer ik *een geschiedenis van 'het nieuws' betwist door nieuws* op Curaçao en Sint Maarten. Het openbare leven op deze eilanden kreeg vorm via meerdere opkomende publieken, weliswaar op een verschillende manier. Waar Curaçao sinds de Nederlandse kolonisatie lang een Nederlandse aanwezigheid kende als een extra laag van heersende macht op het eiland, werd deze macht op Sint Maarten uitbesteed aan particulieren. Het effect hiervan was dat de publieke sfeer op Sint Maarten privaat was. Dit was duidelijk voor alle Sint Maarteners. Op dit eiland ontmoetten het populaire en institutionele publiek (nieuws en 'het nieuws') elkaar op meer gelijke, en dus politieke, voet. Op Curaçao werd een dergelijk gedeeld begrip van wat in feite een systeem van ongelijkheid is (een op klasse gebaseerde sociale orde op basis van kapitalistische productieverhoudingen) 'verstoord'. Op Curaçao vormde zich een gespleten institutioneel publiek. In de publieke sfeer op dit eiland ontmoetten het populaire publiek en het gespleten institutioneel publiek elkaar niet vanuit gelijke voorwaarden en gedeeld begrip. Terwijl degenen in machtsposities op beide eilanden en zijden van de oceaan handelden naar opkomende media-infrastructures, deden degenen onderaan de maatschappelijke ladder dat ook. 'Het nieuws' heeft altijd interactie gehad met en is betwist door nieuws. Dit interactieve proces tussen institutionele en populaire praktijken van nieuwsmaken blijft het huidige publieke leven op de eilanden vormgeven. Door de proliferatie van elektronische en digitale mediatechnologieën gedurende de afgelopen decennia, kwamen praktijken van nieuws en 'het nieuws' tot stand die een overvloed aan verschillende perspectieven op de wereld genereren – perspectieven die de wereld (mensen, productie, product) openstellen en tegelijkertijd terugbrengen tot de eisen van het mondiale kapitalisme.

De analyse in hoofdstuk twee sluit aan bij het eerste deel van mijn hoofdvraag, namelijk *hoe institutionele en populaire praktijken van nieuwsmaken in de publieke sfeer op Curaçao en Sint Maarten* werden gevormd door de oplegging van een kapitalistische manier van zijn en, op hun beurt, werden beïnvloed (en betwist door) nieuwspraktijken op de eilanden. Hoe deze dynamieken zich manifesteren in alledaagse publieke uitingen van *gemeenschappelijke, betwiste en soms ook cathartische gevoelens van thuishoren*, wordt verkend in de rest van de hoofdstukken van dit boek.

In **hoofdstuk drie** verken ik *hoe institutionele en populaire nieuwspraktijken in de publieke sfeer van Sint Maarten **betwiste gevoelens van thuishoren*** genereerden onder de middenklasse op het eiland. Op basis van mijn ervaringen met de lezing van Dr. Umar Johnson (een klinisch psycholoog en pan-Afrikanist uit de VS) tijdens Black History Month (februari 2016) op Sint Maarten, laat ik zien hoe dit evenement zowel nieuws als 'het nieuws' was (aangezien het evenement werd omgezet in verhalen in zowel het populaire als het institutionele publiek). Dr. Johnson werd uitgenodigd door een groep activisten die een politiek van zwart nationalisme [*black nationalism*] inbrachten in Sint Maarten's publieke sfeer. Voorheen deden ze dat met nieuwspraktijken van 'onderop', gericht op het populaire publiek. Tegenwoordig zijn ze een alternatief binnen het institutionele publiek waar ze een geracialiseerde politiek van thuishoren bepleiten. Een nieuwe generatie op het eiland voelt echter niet dat deze politiek de hedendaagse realiteit van Sint Maarten vertegenwoordigt. Tijdens Black History Month op Sint Maarten daagden ze de *black nationalist* politiek uit door te pleiten – via praktijken van nieuws en 'het nieuws' – voor de acceptatie van het eiland als een zeer plurale samenleving en een dynamisch regionaal en mondiaal knooppunt van relaties tussen mensen, politiek, technologieën en bedrijven. Beide publieken (*black nationalists* en een opkomend jonger publiek) behoren tot de middenklasse. Hoewel hun strijd gebaseerd was op een contrasterende politiek van *belonging*, deelden ze een gemeenschappelijk begrip van Sint Maarten's publieke sfeer als *privaat zijnde*. Samen met een gedeelde taal (*St. Martiners' English*), was dit gemeenschappelijke begrip de reden dat het populaire publiek en het institutionele publiek op dit eiland elkaar konden ontmoeten op gelijke voet, via een politiek register.

Dit was anders op Curaçao, zoals ik betoog in **hoofdstuk vier**, gericht op *hoe institutionele en populaire nieuwspraktijken in de publieke sfeer op Curaçao **een gemeenschappelijk gevoel van thuishoren*** onder de arbeidersklassen op het eiland genereerden. Op dit eiland kwamen populaire zorgen (nieuws) via een affectief register 'het nieuws' binnen. Op Curaçao vond de institutionalisering van het populaire publiek 'nieuws' plaats via 'populaire nieuws media', die opereerden in een

'culturele publieke sfeer' parallel aan 'formeel-institutionele nieuwsmedia' in de 'bourgeois publieke sfeer'. In dit hoofdstuk focus ik op het gemeenschappelijke gevoel van thuishoren onder Curaçaose arbeiders (en hen in de onderklassen) in relatie tot interacties tussen het (gesplitste) institutionele en populaire publiek. Ik doe dit met behulp van een existentiële antropologische benadering verbonden met een fenomenologie van hoop en angst. Ik stel dat de arbeidersklassen op Curaçao geen sociale verandering beogen zoals de *black nationalists* op Sint Maarten. In plaats van de structuur omver te willen werpen, is hun ambitie om te leven als de elites. Het is deze manier van zijn die een gemeenschappelijk gevoel van thuishoren onder de arbeidersklassen van Curaçao genereert, dat ik verken door me te richten op alledaagse nieuwsroutines rond de loterij en de overlijdensadvertenties. Naast instrumenten van onderdrukking om de onderklasse in bedwang te houden, werden deze nieuwsroutines ook gebruikt voor het uitdrukken van een gedeeld gevoel van thuishoren onder hen aan de onderkant van de sociale orde in de 'kas' die Curaçao was. Om aan hun dagelijkse realiteit in deze kas te ontsnappen, oriënteerden de arbeidersklassen zich op de toekomst in de hoop op een beter leven (loterij) en met vrees voor wat onvermijdelijk was (overlijdensadvertenties). Curaçao's populaire nieuwsmedia speelden in op deze toekomstgerichtheid onder de arbeidersklassen door hen 'de waan van de dag' te bieden; een ethiek van (morgen) 'als God het Wil'; een toekomst via de 'universiteit van de straat'; en een droom om op een dag uit dit 'glazen huis' te ontsnappen – namelijk door de loterij te winnen.

Wat er gebeurt als het 'glazen huis' instort door een externe catastrofale gebeurtenis, staat centraal in **hoofdstuk vijf**, waarin ik kijk naar *hoe institutionele en populaire nieuwspraktijken in de nasleep van orkaan Irma op Sint Maarten cathartische gevoelens van thuishoren genereerden* in het Koninkrijk der Nederlanden. Ik laat zien dat de nasleep van orkaan Irma leidde tot de blootstelling en intensivering van meer populaire nieuwspraktijken die op dat moment niet alleen in het populaire, maar ook in het institutionele publiek de behoefte aan informatie vervulden. De plotselinge ontworping van het sociale leven zoals het was, brak het glazen huis af – en daarmee de infrastructuren waarop de scheiding tussen deze publieken bestond. De intensivering van populaire nieuwspraktijken genereerde cathartische gevoelens van thuishoren in de (Nederlandse) wereld. Voor even behoorden allen tot 'wij', Sint Maartenaren. Wat gebeurde er met deze populaire nieuwspraktijken en de gemeenschappelijke wereld in de nasleep van Irma? Deze populaire nieuwspraktijken verdwenen niet. Wat veranderde was dat met de reconstructie van de formeel-institutionele orde, populaire nieuwspraktijken en de (gemeenschappelijke en cathartische) gevoelens van thuishoren die hierdoor werden gegenereerd, werden teruggedrongen naar het populaire publiek. 'Nieuws' werd daarmee weer naast 'het

nieuws' geplaatst. In het institutionele publiek van het Koninkrijk der Nederlanden was 'het nieuws' essentieel voor kritisch-rationeel overleg volgens liberaal-democratische principes, die op hun beurt weer essentieel waren voor het handhaven van de sociale orde. Toen de infrastructuren van media, politiek en bedrijfsleven werden hersteld, werd ook weer een kapitalistische manier van zijn in de samenleving hersteld. En zo vonden 'we' elkaar allemaal weer terug in een 'glazen huis'.

Op basis van de erkenning dat er naast 'het nieuws' in het institutionele publiek altijd ook nieuws in het populaire publiek is, stelt deze dissertatie twee dominante representaties van 'de eilanden' ter discussie. De eerste is gebaseerd op '*spatio-temporal othering*' en de reproductie daarvan in publieke debatten, politieke campagnes en mediarepresentaties in het hele Koninkrijk der Nederlanden, evenals in de vele 'ontwikkelingsprojecten' op de eilanden. In dit institutionele publiek worden de eilanden gerepresenteerd als plaatsen van gebrek. De andere prevaleert onder hen die de eerste representatie willen tegengaan door Afro-Caribische culturele praktijken en 'zwarte' vormen van expressie te benadrukken. Dit is een versie van *black nationalism*. In dit boek laat ik zien dat beide representaties geneigd zijn te negeren hoe Caribische gemeenschappen altijd tot stand zijn gekomen door meerdere publieken en tussen onderdrukking en uitvinding. In het dagelijks leven op Curaçao en Sint Maarten interacteren nieuws in het populaire publiek en 'het nieuws' in het institutionele publiek voortdurend, terwijl ze enigszins onderscheiden blijven. Deze op elkaar inspelende sociale processen van het omzetten van gebeurtenissen in collectieve verhalen kunnen gemeenschappelijke, betwiste en soms cathartische gevoelens van thuishoren genereren. Om de functie en betekenis van nieuws als generator van gevoelens van thuishoren te begrijpen, is het noodzakelijk om rekening te houden met meerdere publieken en hun interacties in de publieke sfeer op Curaçao en Sint Maarten. Bovendien hebben deze publieken een intieme, maar verschillende verbinding met het domein van het Koninkrijk der Nederlanden, een verleden van kolonialisme, en de oplegging van een kapitalistische manier van zijn. Het publieke leven op Curaçao en Sint Maarten en in het hele Koninkrijk der Nederlanden is altijd ontstaan door de strijd waardoor meerdere publieken vorm krijgen. In staat stelt om te vormen. En door deze processen van strijd in het dagelijks leven te benadrukken, laat deze dissertatie zien dat zij die uitgesloten zijn van de (*bourgeois*) publieke sfeer, centraal staan in de constructie ervan en dat zij dat, in feite, altijd al hebben gedaan.